Woeste Gronden

Dorpskrant Schaarsbergen

In dit nummer:

Verduurzamen doen we samen

Vakantieoord Petersburg

Hoe landgoed Warnsborn werd gesticht

Rode bosmieren: nuttig of alleen maar lastig?

Oproep vrijwillige bijdrage

DK 218 • MAART 2022

UITVAARTVERZORGING
KRAMER
SEDERT 1885

Er komt een moment dat je los moet laten wat je lief is.

In de gehele regio met rouwcentra in Apeldoorn, Arnhem, Velp en Westervoort.

Directe hulp
026 442 31 02

www.uitvaartverzorgingkramer.nl

Colofon

Redactie
Mireille Riesenbeck, Abco Blok, Carry Maarse, Johan Kloosterboer, Kirsten Leijnse

Mailadres redactie
dorpskrantschaarsbergen@gmail.com

Fotografie
Amber van Amsterdam, Andrew van Eck, berrydereusfotografie.nl, Hans Schouwenburg, Henk Monster, Jannie Gommans, Jan Willem Bolkenbaas, Jitte Groothuis, Johan Kloosterboer, Motorsportpark Midden Gelderland, Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen

Bezorging
Jeannette de Vries (026 44 24 460)

Vormgeving
Richard van Zijll de Jong, Annemarie van Lierop

Druk
Rozijn Repro, Didam

Woeste Gronden verschijnt vier keer per jaar. Sluitingsdatum kopij volgende nummer is 16 april 2022, deze verschijnt begin juni. Voorpagina: Landgoed Groot Warnsborn

Inhoud

Van de redactie	**5**
Van de voorzitter	**7**
Motorsportpark Gelderland Midden	**8**
Verduurzamen doen we samen	**10**
Vakantieoord Petersburg	**12**
Hoe landgoed Warnsborn werd gesticht	**16**
Weekmarkt op Schaarsbergen	**19**

Wie de jeugd heeft	**22**
Kamers met aandacht	**25**
Rode bosmieren: nuttig of alleen maar lastig	**26**
De schoffelaar	**29**
Libellen in het Nationale Park de Hoge Veluwe	**30**
Verenigingsnieuws	**32**
Bij de hand	**34**
Agenda	**35**

Bestuur Dorpsraad
Bart Loman, (interim) voorzitter (brtloman@gmail.com)
Ruth van Swaay, secretaris (ruthvanswaay@telfort.nl)
Bart Loman, penningmeester
Marcel Brons, aspirant lid (marcel.brons@outlook.com)

Webmaster Marlies Dhont

Contact Dorpsraad
www.dorpsraadschaarsbergen.nl
info@dorpsraadschaarsbergen.nl

TomvanGinkel tuinen

Bij Tom van Ginkel tuinen kunt u terecht voor een tuin die volledig aan uw wensen voldoet.

Tom van Ginkel tuinen is een jong hoveniersbedrijf en staat voor kwaliteit en klantvriendelijkheid.

Tom van Ginkel tuinen heeft een passie voor tuinen!

- Ontwerp
- Aanleg
- Onderhoud
- Renovatie
- Vijveraanleg

www.tomvanginkeltuinen.nl info@tomvanginkeltuinen.nl 06-22171739

Mensendieck Arnhem
Oefentherapie
Peter Koen

Dé Praktijk voor oefentherapie

- Houdingverbetering: scoliose, kyfose of lordose
- Rug-, nek-, schouder- en armklachten
- Bekken- en zwangerschapsklachten
- Chronische klachten als reuma, artrose, MS, Parkinson
- Activering van ouderen
- Preventie door zorg voor bewegen

Afspraak maken?
06-14477578
Ook zonder verwijzing!

Jachthoornlaan 1A (het Dorp) Arnhem info@mensendieck-arnhem.nl www.mensendieck-arnhem.nl

Johan Rap
BOS-, NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

Erkend door het Bosschap

Kemperbergerweg 261 - 6816 RS Arnhem
Tel. (026) 443 16 28 - Fax (026) 442 04 02
Mobiel: 06 546 61 302

De lente in het hoofd!

De temperatuur stijgt en er komt weer groen aan de bomen. De vogels zijn al druk met het zoeken naar geschikte nestlocaties en de mollen doen goed hun best om grasvelden en tuinen om te ploegen tot een maanlandschap. Nog even en dan onttrekt het ontluikend groen het zicht op de tuin van de buren en wordt het weer tijd om het rap groeiende onkruid in toom te houden. Kortom: het is bijna weer lente!

Dat de zon zich meer laat zien stemt vrolijk. We ontwaken uit ons winterritme en willen weer meer naar buiten. Lekker in de tuin bezig met de schutting verven, plantjes planten of de moestuin weer op orde maken. Lekker wandelen en hardlopen door onze groene omgeving of op de fiets kilometers maken. Al dan niet via de recent aangelegde mountainbike-routes. Kortom: lekker actief werken aan onze ‘beach bodies’ in aanloop naar een hopelijk mooie zomer zonder al te veel beperkingen. En dan in de avond moe maar voldaan op de bank met de Woeste Gronden als leesvoer.

In deze editie aandacht voor o.a. de motorcrossbaan aan de Koningsweg, de werkgroep Duurzaam Schaarsbergen, de ontwikkelingen rondom vakantieoord Petersburg en het aanstaande concert van JES! en Eendracht op 3 april a.s.

Wij wensen u veel leesplezier!

Carry, Kirsten & Mireille
Redactieteam Woeste Gronden

Uitgelicht

Bakkerij Reijnen 20 jaar donateur van de Voedselbank

Met de komst van CUP-zuid, het uitgiftepunt in Arnhem-zuid in de vorm van een winkel, ontstond ook daar de vraag naar vers brood. Bakkerij Reijnen wilde graag helpen.
“We bakken ruim voor onze eigen winkel”, laat Reijnen weten. Elke dag blijft er brood over.
“Dat zijn minimaal dertig á veertig broden per dag, maar kunnen er gerust ook tachtig zijn.”
Dat wat overblijft, gaat naar de voedselbank en komt zo alsnog op een goede plek terecht.
Bron: Voedselbank Arnhem

Overweegt u aanschaf van zonnepanelen?
Bij ons, uw lokale leverancier, kunt u terecht voor een interessant aanbod.

SOLVERDE
Uw partner in energiebesparing!

Walter Slotboom, eigenaar.

026 - 8449351 of 06 43804898
www.solverde.nl
info@solverde.nl

Femke Nout
Antiekrestauratie & meubelstoffering

- Sinds 1947
- Ruime collectie indoor en outdoor stalen
- Altijd prijsopgave vooraf
- Informeert u eens naar de mogelijkheden

Ook kussens voor boten, caravans en loungesets!

026-3333500
06-46162450

Christiaan de Wetstraat 4a
6861 DL Oosterbeek
info@femkenout.nl
www.femkenout.nl

Dorpsraad SCHAARSBERGEN

Met een prachtige lente in aantocht hoop ik dit jaar op toch een aantal echte ontmoetingen met inwoners van het mooie Schaarsbergen. Er zijn de afgelopen twee jaar nieuwe bewoners neergestreken in Sylvia's bos en elders in het dorp - het zou fijn zijn elkaar te kunnen leren kennen.

Zo hebben we donderdag 24 maart de jaarlijkse ALV van de Dorpsraad. In april hebben Koningsdag en rond deze tijd zou ook de weekmarkt van Schaarsbergen van start kunnen gaan, de vergunning is eindelijk afgegeven. Het zou fijn zijn elkaar bij één van deze gelegenheden live te zien.

Denkt u weer aan de jaarlijkse bijdrage aan uw Dorpsraad? Hiervan financieren wij de dorpskrant, de bijeenkomsten in het dorpshuis en alle andere activiteiten en acties. Uw bijdrage wordt al gewaardeerd met stemrecht vanaf €1 !

Oproep vrijwillige bijdrage Dorpsraad

De Dorpsraad Schaarsbergen is een vereniging waar iedere inwoner lid van kan worden. Door uw vrijwillige bijdrage kan deze Dorpskrant blijven verschijnen. En kan de Dorpsraad de mooie initiatieven van dorpsbewoners mee ondersteunen en de leefbaarheid op Schaarsbergen stimuleren.

Voor het symbolische bedrag van €1,- kan elke inwoner van Schaarsbergen die dat wil, lid worden van de vereniging. Dit lidmaatschap geldt per 'voordeur'. Door het overmaken van de minimale contributie van €1,- zijn alle personen, die op dat adres woonachtig zijn, lid van de vereniging.

Wij willen als vereniging heel graag dat u bent ingeschreven als lid: u als bewoners van Schaarsbergen bent immers de reden en het bestaansrecht van de Dorpsraad. Het liefst willen wij als Dorpsraad álle bewoners van Schaarsbergen vertegenwoordigen bij gemeente, provincie en andere organisaties.
Om onze uiteenlopende activiteiten uit te kunnen voeren, is het fijn als bewoners een wat hoger bedrag overmaken maar uiteraard staat u dit vrij. Het belangrijkste is dat u iets bijdraagt en daarmee actief lid bent.

Rekeningnummer Dorpsraad Schaarsbergen
NL64 INGB 0003 8792 56

Motorsportpark Gelderland Midden

Aan het einde van de Koningsweg op nummer 51, tegen de snelweg A50, ligt sinds vijf jaar het circuit van motorsportpark Midden Gelderland. De club heeft zo'n 330 leden (jeugd en volwassenen) komend uit de wijde omgeving.

Door Abco Blok

Het terrein.

Het terrein bestaat uit een groot crosscircuit en een klein Trial-deel. Er staat een mooi clubgebouw en een materialenloods. In die loods staan o.a een shovel en een tractor om de baan mee te prepareren.

Crossen.

Het meest in het zicht en in het gehoor is de afdeling motorcross. Deze tak eist verreweg het grootste deel van het terrein op. Zo'n 200 actieve leden beoefenen daar hun cross sport. Het circuit is een aaneenschakeling van kombochten en grote bulten dat men in een zo kort mogelijke tijd probeert af te leggen. Motorcross is ontstaan na de tweede wereldoorlog. In het begin werd er voornamelijk "in het wild" gecrosst met afgedankte militaire motoren. Nu noemen we dat "off road" rijden. In de jaren '60 en '70 had ieder dorp wel een crossbaantje ergens in een weiland. Op die baantjes werd vooral door de jeugd gereden met zelf opgevoerde bromfietsen.

Al snel wilde men betere prestaties neerzetten en dat vroeg om beter materiaal. De banden kregen een geblokt profiel wat optimale grip oplevert in de modder of zand. De oude motoren waren ook te zwaar om snel mee te kunnen rijden. Er kwamen fabrieken die zich toelegden op het ontwikkelen en produceren van sportmotoren. Om prestaties zo goed mogelijk met elkaar te kunnen vergelijken zijn de wedstrijden opgedeeld in klassen. Die klassen bepalen de maximale cilinderinhoud van het motorblok en daarmee ook het vermogen.

De klassen van nu zijn de

500cc	vanaf 16 jaar	t/m 500cc
250cc	vanaf 15 jaar	t/m 250cc
125cc	13 t/m 17 jaar	t/m 125cc
85cc	11 t/m 15 jaar	t/m 85cc

Er zijn minimale leeftijden gekoppeld aan het aantal cc's.

De crossmotoren van nu zijn allemaal als crossmotor gebouwd in de fabriek. Om de info maar even compleet te maken is er ook nog een verschil in de jankende tweetakt motoren en meer knorrende viertakt motoren. Voor wie wil weten hoe dat precies zit, verwijs ik u naar het internet.

Conditie

De huidige crossmotoren zijn snel en vragen om berijders die goed getraind met hun sport bezig zijn. Een rijder die goed voor de dag wil komen, zal veel tijd en energie moeten stoppen in conditietraining. Hardlopen en krachttraining zijn noodzakelijk om op een verantwoorde manier deel te kunnen nemen. De crossmotorsport bestaat voornamelijk uit mannelijke beoefenaren, alhoewel er steeds vaker met name jonge vrouwen kiezen voor deze tak van sport.

Kosten

Om een beetje mee te kunnen doen kost zo'n 5.000 á 12.000 euro per jaar. Het gaat dan om de aanschaf van de motor en speciale beschermende kleding waaronder een bodyprotector, speciale laarzen, etc.

Tijdens het crossen gaat er nog wel eens wat stuk of moet er gesleuteld worden aan de motor. Vroeger had men dan een karretje achter de auto met een gereedschapskist. Heel veel motorcrossers beschikken nu over een als mobiele werkplaats ingerichte bus. Op de momenten dat er gecrosst wordt, staan er dan ook heel veel van die busjes op de parkeerplaats achter het clubgebouw.

Veiligheid

Om de veiligheid op het terrein zoveel mogelijk is te garanderen, gelden er strenge regels op het terrein. Er mag alleen gereden worden op het circuit, daarbuiten moeten de motoren uitgeschakeld zijn en voort worden geduwd. Het circuit is afgezet met hekken om zo te voorkomen dat er onbevoegden op het circuit kunnen komen.

Vergunning

Motorsportpark Gelderland Midden heeft een vergunning om maximaal 12 grote evenementen per jaar te organiseren, waaronder internationale wedstrijden. In de praktijk beperken ze zich tot een paar keer per jaar een groter evenement en verder wat wedstrijden in clubverband. Tijdens wedstrijden is er plaats voor een paar duizend toeschouwers.

Trial-rijden

De andere tak van motorsport die beoefend wordt op het terrein is trial-rijden. Heel simpel gezegd is dit behendigheid met de motor. Waar het bij crossen om snelheid gaat, gaat het bij trial-rijden om het optimaal beheersen van de motor. De trial-motoren zien er ook heel anders uit dan de crossers. Een crossmotor is hoog en een trialmotor is heel laag. Op een trialmotor kun je ook eigenlijk met goed fatsoen niet zitten. Met trial-rijden gaat om controle en balans tijdens het nemen van hindernissen. Hindernissen zijn boomstammen, betonblokken, steile stukjes en allerlei andere bedenksels. Er wordt gereden met zeer lage snelheden en zware motoren zijn dus helemaal niet nodig. Hoe groter het vermogen hoe zwaarder het motorblok en die kilo's zitten allen in de weg tijdens deze sport. Trial-rijden vergt veel vermogen in een kort ogenblik en levert dus nauwelijks geluidsoverlast op.

Toekomst

De energietransitie die we nu rondom ons heen zien gaat, ook aan de motorsport niet voorbij. Er zijn al elektrische sportmotoren, maar de consument lijkt nog niet zover te zijn. De club wil hiervoor wedstrijden gaan organiseren, maar verwacht dat zeker de komende jaren de elektrische en verbrandingsmotoren ieder binnen een eigen competitieverband zullen blijven rijden.

Verduurzamen doen we samen.

Enige tijd geleden ontvingen wij een verzoek van de Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen of het mogelijk was om een artikel in de dorpskrant op te nemen over het werk van de groep en de duurzame initiatieven die in ons dorp worden ontplooid. Persoonlijk wist ik helemaal niet dat er een Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen bestaat. En dat is precies de reden dat de werkgroep graag in de dorpskrant wil, er is veel te weinig naamsbekendheid bij de bewoners van Schaarsbergen.

Door Kirsten Leijnse en Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen

De werkgroep

In de huiskamer van Margaret van Diermen spreek ik met een aantal leden van de werkgroep. Naast Margaret zijn ook Han Savelkoel en Henny Roelofsen aangeschoven. Henny verteld dat de werkgroep eigenlijk is ontstaan vanuit de kerk. “Hette Domburg organiseerde met Ad Paul in 2017 een dienst over duurzaamheid. Hierbij werd ook een oproep gedaan voor geïnteresseerden die dit verder wilden oppakken. Er is toen een groepje gestart waar later ook mensen van buiten de kerk bijkwamen”. Margaret vult aan: “Ik was al bezig met warmtewandelingen in het dorp, leerde mensen uit de werkgroep kennen en sloot mij daar ook bij aan”.
In totaal heeft de werkgroep nu zeven leden. Ondanks het feit dat de werkgroep al 4 jaar bestaat, is de groep nog te onbekend bij de dorpsbewoners en dat moet veranderen. Margaret: “Verduurzamen doen we immers samen”.

Hier is de Toekomst - Schaarsbergen verduurzaamt

De werkgroep focust niet op één of twee aspecten maar zoekt de breedte op. Margaret: “Zaken in en om het huis, energievoorziening, vervoer, voedsel, waterafvoer, maar ook biodiversiteit en tuinen. Mensen weten vaak niet wat er allemaal mogelijk is en welke initiatieven al lopen.” Dit is ook een van de redenen waarom de werkgroep op 11 september afgelopen jaar een goed bezochte duurzaamheidsmarkt organiseerde op het dorpsplein bij de kerk. “Op de markt was informatie over reeds bekende thema’s zoals elektrisch (deel)vervoer en spouwmuurisolatie te vinden, maar er waren ook kraampjes met informatie over het stimuleren van biodiversiteit, duurzaam tuinieren, verantwoord schoonmaken en stoken met minder overlast. Wethouder Roeland van der Zee opende de markt en vertelde over de plannen van de gemeente Arnhem met betrekking tot duurzaamheid.” De werkgroep zou graag jaarlijks een dergelijke markt organiseren.

De elektrische auto

Eén van de speerpunten van de werkgroep is momenteel het realiseren van een elektrische deelauto op Schaarsbergen. Han Savelkoel is hier binnen de werkgroep de kartrekker van. “We onderzoeken de mogelijkheden om op Schaarsbergen elektrische deelauto’s te laten plaatsen. In andere wijken van Arnhem, zoals Heijenoord, Alteveer-Cranevelt, Burgemeesterkwartier en Angerenstein, is dit reeds gerealiseerd of zullen binnenkort auto’s worden geplaatst. Het feit dat andere wijken het spreekwoordelijke “wiel” al hebben uitgevonden, scheelt ons op Schaarsbergen veel werk. Hoewel er wel animo is onder de bewoners, is Schaarsbergen door zijn uitgestrektheid een lastige wijk. Er moet worden nagedacht over een logische plaats voor de auto’s waar ook een laadpaal kan worden geplaatst. Op Schaarsbergen zijn veel gezinnen met twee auto’s. Het zou al heel mooi zijn als mensen de tweede auto wegdoen en dit opvangen door gebruik te maken van een elektrische deelauto.”

Margaret v. Diermen | Walter Slotboom | Ad Paul | Han Savelkoel | Henny Roelofsen | Fred Bosman

Een groene kerk

Wist u dat onze kerk mede dankzij de werkgroep het predicaat Groene Kerk heeft? Henny vertelt: ”Een kerk mag zich groen noemen als zij actief aan de slag gaat met duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en het vergroenen van de eigen gemeenschap. Van een groene kerk wordt verwacht dat zij met haar leden ieder jaar één duurzame stap zet. De afgelopen jaren heeft de kerk vloerverwarming gekregen, dubbel glas en we maken inmiddels gebruik van LED-verlichting. Zo zorgen we dat de kerk energiezuiniger is en stimuleren we ook mensen die in de kerk komen soortgelijke stappen te ondernemen in hun eigen omgeving”.

Andere initiatieven vanuit de werkgroep waren de afgelopen jaren onder andere de Actie Regenton Schaarsbergen, waarbij collectief regentonnen werden ingekocht en direct aangesloten bij mensen in de tuin, alsook de collectieve inkoopactie voor spouwmuurisolatie. De warmtewandelingen, waarvan de aankondiging al in de vorige editie van de dorpskrant stond, vinden ook al een paar jaar plaats.
In het verleden werden ook regelmatig thema-avonden georganiseerd rondom duurzaamheid. Door de Coronamaatregelen liggen deze echter al een tijd stil. Hopelijk kunnen deze in 2022 wel weer plaatsvinden. Wat in ieder geval gepland staat is de klimaatcarrousel op 14 mei. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Dorpsraad.

Wat willen jullie komende jaren bereiken?

De werkgroep is bevlogen bezig met alles wat kan en wil dit graag kenbaar maken bij anderen. Han verteld dat hij al zijn hele leven met duurzaamheid bezig is. “Er gebeurt te weinig terwijl er zoveel mogelijk is. Arnhem is best een gemeente met een groen beleid en er zijn veel initiatieven. Wij willen een platform creëren zodat mensen een verhaal kunnen vertellen, verschillende initiatieven bij elkaar brengen. Als je samenwerkt, kun je veel bereiken en ook al is het soms maar klein, je geeft een signaal af dat het belangrijk is. Andere mensen en overheden nemen dit weer over. Zo zorgen we dat de duurzame beweging steeds groter wordt”!

Wilt u meedoen met de werkgroep, heeft u een goed duurzaam initiatief of wilt u meer informatie over het project elektrische deelauto’s? Kijk op de website van de dorpsraad of stuur een mail aan Duurzaam.schaarsbergen@gmail.com.
Ook als u deel wilt nemen aan de warmtewandeling kunt u zich hier aanmelden.

Bij een warmtewandeling maak je met een infrarood camera een warmtescan van je woning. Zo wordt zichtbaar waar de warmte uit je woning weg lekt en op welke onderdelen je de isolatie van je woning kunt verbeteren. Zie ook de vorige dorpskrant of de website *dorpsraadschaarsbergen.nl/Lopende-projecten/Platform-Duurzaam-Schaarsbergen.*

Rotterdams (on)geluk op vakantieoord Petersburg

“We hebben de lelijkste caravan op het mooiste park van Nederland”

Door Johan Kloosterboer

Merien en Annelies Fortuijn wonen, samen met hun drie tienerkinderen, in Rotterdam Delfshaven. In 2019 kochten zij een caravan in vakantieoord Petersburg. Sindsdien trekken ze nagenoeg elk weekend naar Schaarsbergen. Voor de rust, de stilte en de natuur. Aan het geluk komt echter binnenkort een eind. Het park is verkocht en alle huurders, huisjes en caravans moeten verdwijnen.

“We zijn vooral de weekenden op Petersburg”, zegt Merien. “Meestal ben ik hier samen met m’n vrouw, soms kom ik alleen en af en toe gaan ook de kinderen mee. Vaak blijven we maar één nachtje. Vrijdagmiddag komen we dan aan, zaterdagmorgen gaan in alle vroegte de wandelschoenen aan en tegen het eind van de dag keren we weer terug naar Rotterdam. Thuis sta ik altijd aan, door de stilte en het contact met de natuur voel ik me hier honderd procent ontspannen. Je wordt wakker met de vogels, dat kennen we in Rotterdam niet. Als ik hier alleen ben dan lees ik graag, of ik ga videobellen met een van de kinderen. Het grappige is dat dit vaak betere gesprekken oplevert dan als ik thuis ben.” De langere vakanties viert het gezin in het buitenland. Elke zomer trekken ze de Alpen in om te wandelen. Daarnaast verblijven ze graag af en toe een weekje in een boerderijtje in Frankrijk, eigendom van de familie.

Instant verliefd

Begin 2019 is Merien Fortuijn samen met zijn dochter een zaterdag gaan fietsen op de Veluwe, daar waar hij het liefst permanent zou wonen. “Ik had mijn zinnen gezet op een plek op Buitenplaats Koningsweg. We kregen die ochtend een rondleiding van de makelaar. Diep van binnen wist ik eigenlijk al dat het een kansloze missie was, want vrouw en kinderen willen niet weg uit Rotterdam. We fietsten verder om de omgeving te verkennen en stuitten al snel op het naastgelegen vakantieoord Petersburg. Hier leek de tijd zeventig jaar te hebben stilgestaan. Wat een nostalgische sfeer. Ik was instant verliefd. Als ik hier toch eens een huisje of caravan zou kunnen kopen... Dan zouden we in Rotterdam kunnen blijven wonen en had ik toch mijn groene en stille plek te pakken, waar we de weekenden zouden kunnen verblijven.”

Gedrocht

“Ik heb ons meteen op de wachtlijst laten zetten en al na drie maanden werd ik gebeld door de beheerder. Er was een caravan vrijgekomen. Het was een gedrocht maar we hebben ‘m meteen gekocht en we zijn er de afgelopen jaren van gaan houden. De lelijkste caravan op het mooiste park van Nederland. Wat wil je nog meer? We droomden al snel van onze toekomst en zagen onszelf hier na onze pensionering langdurig verblijven.”

“Hier leek de tijd zeventig jaar te hebben stilgestaan. Wat een nostalgische sfeer. Ik was instant verliefd.”

Vakantieoord Petersburg

Petersburg is begin jaren vijftig ontstaan en omvat bijna tachtig huisjes en caravans. De huurders zijn eigenaar van hun verblijf en zij huren/pachten de grond. De meesten van hen zijn bijna elk weekend op het park te vinden. Ongeveer de helft komt uit Arnhem en omgeving en een kwart uit de Randstad. Samen vormen zij een bont gezelschap. Merien: “Iets creatiever en kunstzinniger dan de gemiddelde mens. Typische Volkskrant-lezers.”

Nieuwe eigenaren

Per 1 januari 2022 is het park verkocht. De nieuwe eigenaren hebben grote plannen. Alle huidige huurders en hun onderkomens moeten binnen enkele jaren verdwijnen. Op het nieuwe park komen vijftig kleine, luxe lodges die intensief verhuurd gaan worden voor korte vakanties. “Ik heb de tekeningen gezien, het gaat er prachtig uitzien. De bezettingsgraad wordt echter vele malen hoger, het aantal verkeersbewegingen en het aantal toeristen in de omgeving zal aanzienlijk toenemen.”

Mokerslag

“Als we hadden geweten wat we nu weten, hadden we het park graag zélf aangekocht. Met elkaar hadden we veel meer willen én kunnen bieden dan de twee miljoen die er nu voor is betaald. Formeel valt de oude eigenaren niets te verwijten, ze hebben het recht om de huur op te zeggen en het park van de hand te doen. Ze hebben ons echter altijd voorgehouden dat Petersburg in de familie zou blijven en dat een kleinzoon het op termijn zou overnemen. Aanvankelijk was er sprake van dat de huidige huurders op het park konden blijven wonen, dat heeft een van de nieuwe eigenaren Annelies en mij persoonlijk verteld. Een paar maanden later kregen we allemaal een brief met de boodschap dat we konden vertrekken. Die kwam als een mokerslag. De huurders hebben het afgelopen jaar veel geld geïnvesteerd in hun verblijven. Zelf heb ik 15.000 euro betaald voor de aanschaf van de caravan, de reparaties en het onderhoud. Dat geld ben ik kwijt. De grote vraag is: waarom zijn we niet veel eerder geïnformeerd en waarom hebben ze ons niet de kans geboden om het park te kopen? We weten het niet en we snappen het niet. Vooral ook omdat we altijd zeer goed contact hebben gehad met de oude eigenaren. Ze hebben al die jaren goed voor ons gezorgd.”

“Degenen die zich verenigen en sterk maken voor een fatsoenlijke vertrekregeling, lijken het hardst te worden aangepakt. Zo heb ik een brief ontvangen van een advocaat waarin ik word gesommeerd het park met huis en haard snel te verlaten. We krijgen geen schadevergoeding. Met andere huurders worden weer andere afspraken gemaakt. Het voelt voor mij als een verdeel-en-heers-tactiek, die ervoor zorgt dat de moraal en de saamhorigheid snel verdwijnen. Het verdient in mijn ogen allemaal niet de schoonheidsprijs.”

Mooie jaren

“Voorlopig gaan we niets anders zoeken, dit gedoe heeft er toch wel ingehakt, er gaat tijd overheen om het een plekje te geven. Toch kijken we terug op een paar prachtige jaren die we voor geen goud hadden willen missen.”

Hoe landgoed Warnsborn met VOC geld gesticht werd

Eigenlijk zou iedere Schaarsberger Evert Everwijn en Sara Sautijn moeten kennen. Zij waren in de zestiende eeuw namelijk de stichters van het landgoed Warnsborn. In dit artikel stel ik deze bijzondere Arnhemmers graag aan jullie voor.

Door Hans Schouwenburg

Steenrijke koopman

Een prachtig portret uit 1617 – tegenwoordig in Kasteel Cannenburch – geeft Evert Everwijn een gezicht. We zien een onwennige jongeman van 19, die op het punt stond om voor zijn studie rechten naar Leiden af te reizen. Wie het portret van Evert langer bekijkt, ontwaart toch ook een voorzichtig zelfvertrouwen. Gekleed in een sober zwart kostuum met een subtiel versierde gouden ceintuur en statige witlinnen plooikraag is er al iets zichtbaar van de trotse regent die hij zou worden.

Na zijn rechtenstudie vestigde Evert zich, samen met zijn oudere broer Willem, als koopman in Amsterdam. Hun vader arrangeerde hier een lucratief dubbelhuwelijk met de dochters van de vermogende Antwerpse lakenhandelaar Gilles Sautijn. Zo trouwde Evert in 1625 in de Nieuwe Kerk Amsterdam met Sara.

Door dit huwelijk kwam het leven van Evert in een stroomversnelling: hij mengde zich voortvarend in de zijdenlakenhandel en exporteerde wijn uit Portugal en Bordeaux. Vervolgens belegde hij zijn winsten in VOC aandelen. Evert en zijn broer Willem werden in korte tijd steenrijk. Willem, die zich nu deftig Guillaume noemde, liet zelfs een statig huis bouwen aan de Nieuwe Gracht. Evert en Sara vertrokken met hun fortuin naar Arnhem.

Trotse regent

In Arnhem verwierf Evert direct vooraanstaande posities in het openbaar bestuur: hij werd gekozen tot schepen en werd later burgemeester van Arnhem, was rentmeester over de goederen van het St. Agnietenconvent, en reisde regelmatig naar Holland als gecommitteerde voor Gelderland in de Generaliteitsrekenkamer te Den Haag.

Ondanks deze invloedrijke functies hadden Evert en Sara een probleem: wat moesten ze met al hun geld? Status en welvaart waren in de zeventiende eeuw immers nog steeds gebaseerd op grondbezit. Met handel en aandelen viel in korte tijd misschien veel geld te verdienen, maar landbezit garandeerde stabiele inkomsten op de lange termijn.

Evert en Sara investeerden hun opgebouwde kapitaal daarom in grond. Tussen 1637 en 1639 kochten zij eerst de Kemperberg – die nog steeds bekend staat als Everwijnserf – en daarna het goed Warnsborn. Daartoe vorderden ze geld bij de VOC in Amsterdam waarmee ze de grote grondaankopen deden.

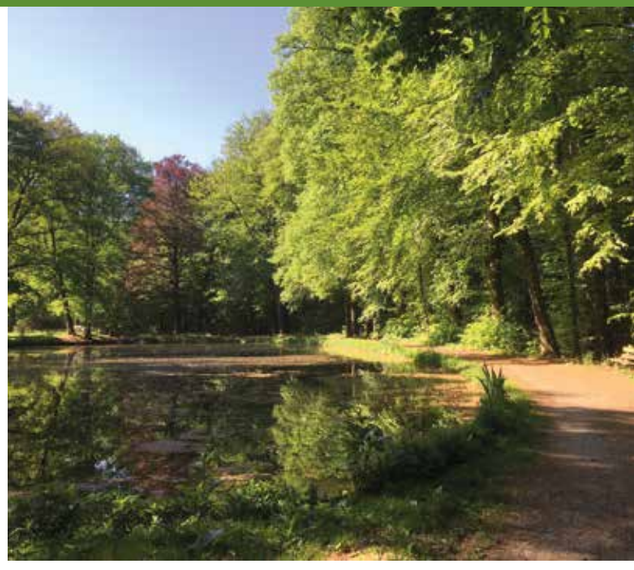
Economisch wingewest

Warnsborn was in deze tijd nog zeker geen luisterrijk landgoed. Het gebied bestond eerder uit een omwalde landbouwenclave omgeven door zand en heide. Er stonden sinds de late middeleeuwen wel wat boerderijen met schuren, stallen en schaapskooien. Ook lagen er kleine weitjes voor koeien, bosplantages, houtwallen en akkers vol rogge en boekweit. Van een landhuis was echter nog geen sprake.

Evert en Sara woonden in een groot huis aan de Kerkstraat, dichtbij het stadhuis waar Evert dagelijks zijn ambt bekleedde. Het is maar de vraag hoe vaak ze zelf op Warnsborn kwamen. De landerijen hadden ze namelijk al lang verpacht. Voor Evert en Sara vormden Warnsborn vooral een economisch wingewest.

De pachters op Warnsborn leidden een zwaar bestaan. Dit was de tijd van de Tachtigjarige Oorlog en er trokken nog regelmatig plunderende Spaanse troepen door de Veluwe. Het boeren op woeste grond was bovendien geen sinecure: om het droge zand vruchtbaar te houden, bemestten de pachters bijna wekelijks met heideplaggen en schapenmest. Daarvoor was een kudde van honderden schapen nodig en moesten ze de grond regelmatig met paarden ploegen.

Evert en Sara genoten ondertussen veilig binnen de stadsmuren van de jaarlijkse inkomsten uit het gedorste graan. Dankzij de grondaankoop, in combinatie met de VOC obligaties die nog jaarlijks rente opbrachten, leefden zij tot hun dood in weelde.

Strijd om de erfenis

Voor de erfgenamen liep het anders. De bezittingen van Evert en Sara kwamen, na het overlijden van Sara in 1682 – Evert was al in 1653 overleden –, in handen van hun oudste zoon: Gilles Everwijn. In de voetsporen van zijn vader was ook Gilles schepen en burgemeester van Arnhem.
Zijn succesvolle leven droeg echter een smet: Gilles was ongehuwd gebleven, had geen kinderen, en liet zelfs geen testament na. Terwijl hij doodziek op bed lag, vochten zijn neven en nichten al om de begeerde erfenis, die naast Warnsborn bestond uit de Kemperberg en het erfhuis in de Kerkstraat.

Na een hoop juridisch getouwtrek kwam de boedel van Gilles in handen van Lucretia Everwijn, de dochter van de oudste broer van Evert. Lang kon zij echter niet genieten van dit bezit want drie jaar na de dood van Gilles overleed ook zij.

De bezittingen van Evert en Sara raakte verdeeld over drie groepen van erfgenamen uit de families Engelen, Menthen en van Eck. Zij verkochten de Kemperberg aan Hendrik Willem Brantsen en Warnsborn aan Everhard Willbrenninck, stadsrentmeester van Arnhem. De ondergang van de familie Everwijn was daarmee even stormachtig als de plotselinge opkomst.

Hans Schouwenburg is historicus en woont op Warnsborn. Hij schrijft een boek over het landgoed en komt graag in contact met mensen die informatie hebben over Warnsborn voor 1940.

Mijnhart
UITVAARTVERZORGING

24-uurs opbaarkamers in
Oosterbeek en Wageningen

Rouwcentra:

Utrechtseweg 220, 6862 AZ Oosterbeek
Kamperdijklaan 6, 6866 BR Heelsum
Generaal Foulkesweg 50, 6703 BT Wageningen
Thorbeckestraat 1, 6828 TS Arnhem

Telefoon 026-333 30 29

info@mijnhartuitvaartverzorging.nl
www.mijnhartuitvaartverzorging.nl

KEES PLUIM
autokeuringen

WWW.apk2keuringen.nl
Op onze website kunt u online een afspraak maken

Deelenseweg 30-1
6816 TS Arnhem

Tel. 026-4431131
info@keespluim.nl

Alleen keuringen en geen reparaties, dus onafhankelijk

Coupeuse
Verander- en herstelwerk
of kleding op maat.

Greet Gerritsen Meesters
van Goghstraat 71
Arnhem – 0264460555
m.w.meesters@zonnet.nl

Wekelijkse markt in Schaarsbergen

De markt in Schaarsbergen is een feit. De vergunning is rond, de laatste voorbereidingen kunnen nu getroffen gaan worden. Binnen niet al te lange tijd kunt u elke donderdagochtend uw boodschappen doen bovenin Schaarsbergen, op een deel van de parkeerplaats van SML en Upward aan de Kemperbergerweg. Kaas, groente, fruit, brood, vis, noten en nog zo wat heerlijke verswaar gaan u hier aangeboden worden. Daarnaast hopen we op gezelligheid, mooie ontmoetingen, zorgzaamheid en plezier.

De exacte startdatum is nog niet gegeven, dit zal ergens tussen voorjaar en zomer 2022 worden. Houd hiervoor de Dorpskrant in de gaten, daarin zal bericht verschijnen over wanneer de markt van start gaat en andere wetenswaardigheden die ermee gepaard gaan. In beginsel zal elk huishouden in Schaarsbergen een voucher ontvangen voor een eerste ronde over de markt om kennis te maken met al het lekkers dat er geboden wordt.

Oproep

Een groot deel van het tot stand komen en aan de gang houden van de Schaarsberger markt bestaat door vrijwillige inzet, daarom de volgende vraag: Wie is in de gelegenheid en gemotiveerd om met een bepaalde regelmaat te helpen met de op- en afbouw van de markt en andere kleine werkzaamheden die het mogelijk maken de markt te laten plaatsvinden in samenwerking met de kraamhouders? Hulp met kleine dingen als flyeren kunnen we gebruiken ter voorbereiding.

Het zou heel fijn zijn uw aanmelding te ontvangen op markt.schaarsbergen@outlook.com. Voor allerhande vragen kunt u dit mailadres ook gebruiken.

Graag tot ziens bij de boodschappen,
Ben Westerhoff en Danièle Huikeshoven

Van maisvelden naar nieuwe natuur

ARNHEM - Een aantal jaar geleden werd hier nog maïs verbouwd. Nu, met komst van natuurbegraafplaats Koningsakker, brengen we de oorspronkelijke natuur terug. De maisakkers maken plaats voor inheemse bomen en struiken. Oude elementen blijven behouden: zoals de prachtige eikenlaan en de meidoornhagen die het gebied doorkruisen.

door Amber van Amsterdam

Vier velden met biodiversiteit

Landschapsarchitect Rudy Brons heeft gekeken naar de bestaande indeling van de natuur: hoe de oude bomen behouden blijven en er op de akkers ruimte komt voor nieuwe natuur. De natuurbegraafplaats kon vanwege de hagen en bomenlaan verdeeld worden in vier grote velden en is daarmee een weerspiegeling van de binnentuin van naastgelegen abdij Koningsoord. De 'Hortus Conclusus'. In de abdij zijn het vier kwadranten (de seizoenen van het leven) omringd door de kloostergangen. Buiten op de natuurbegraafplaats zijn het vier velden: lente, zomer, herfst en winter. De seizoenen van het jaar, omringd door de bosrand. Het lenteveld is een bloemrijk grasveld met enkele bomen (zoete kers, wilde appel en linde). Zomerveld is een glooiend landschap met prachtig vergezicht, in de zomer een bloemrijk grasveld. Het herfstveld is verschraald, hier is heideplagsel aangebracht. Over een aantal jaren geniet men hier in de nazomer van de paarskleurige heide in bloei. De eerste heide is vorige zomer al opgekomen. Het winterveld is een jong loofbos met meer dan 200 inheemse bomen en struiken. Ieder veld heeft zijn eigen charme en door de afwisseling van natuur zorgt het voor meer biodiversiteit in het landschap.

Een poel zorgt voor leven

Op het herfstveld zijn twee poelen toegevoegd. Een kleine, ondiepe waterspiegel met glooiende oevers en weinig tot geen stroming. Het brengt rust en leven tegelijk. Water is mooi in een landschap maar bovenal enorm nuttig. Een poel zorgt namelijk voor biodiversiteit: veel planten en dieren hebben de poel en zijn directe omgeving nodig om zich te kunnen voortplanten. Het is een plek om zich te verschuilen of om op zoek te gaan naar voedsel. Behalve een habitat voor amfibieën en insecten, zal de poel ook gebruikt worden als drinkplaats voor vogels en zoogdieren. Zo lopen er regelmatig reeën over de natuurbegraafplaats en door het omliggende bos.

Nog steeds een wandelgebied

Velen uit de omgeving kennen deze omgeving als wandelgebied. Dat is het nog steeds, van zonsopkomst tot zonsondergang mag een ieder hier wandelen (honden aangelijnd). Het is een verbinding tussen Arnhem, Oosterbeek en door het bos richting Wolfheze. Elk seizoen brengt weer iets nieuws met zich mee.

Kom een keer wandelen of neem deel aan een rondleiding: www.natuurbegraafplaatskoningsakker.nl/rondleiding/

Er is ook een speciale Luisterwandeling, met uw smartphone kunt u de route over de natuurbegraafplaats volgen. Of vraag de papieren versie aan bij het Koningsakker ontvangsthuis. In de agenda staan alle komende activiteiten: www.natuurbegraafplaatskoningsakker.nl/agenda/

Natuurbegraafplaats Koningsakker
Sportlaan 25, Arnhem (ingang via Dreijenseweg)

t. 026-303 6000
e. info@koningsakker.nl

Waarnemingen in het veld: bruin blauwtje

koninginnenpage op rode klaver

Das, Zij en Mini

In deze editie van wie de jeugd heeft een portret van drie kinderen uit het gezin Hofman/Engbers.

Door Abco Blok

Gezinssamenstelling

Papa Florentijn Hofman is kunstenaar en mama Kim Engbers is ontwerper. De kinderen zijn met z'n vieren. Dit van 13 was bij gebrek aan zin afwezig. Das is de oudste en 14 jaar. Das zit op de MAVO binnen het Dorenweerd College te Doorwerth. Momenteel is hij daar bezig met een eerste deel van zijn examens. School vindt hij leuk en gaat er dagelijks op de fiets naartoe. Zijn fietstocht gaat dwars door de natuur en zodoende komt hij dan ook nog wel eens een vosje of reetje tegen.

Zijn zusjes, Zij van 9 jaar oud en Mini van 7, zitten op de Heijenoordschool waar ze het naar hun zin hebben. Het leuke aan die school vinden ze dat ze er makkelijk vrienden kunnen maken en het personeel zijn fijne mensen. De school beschikt over een ruime hoeveelheid speelmogelijkheden. Mini vindt spelling nog moeilijk maar daarentegen vindt ze rekenen en sport leuk. Zij en Mini gaan op de fiets naar school. Mini achterop bij papa of mama en Zij heeft zo'n goede conditie dat ze dat makkelijk zelf doet. Het verkeer is nog te gevaarlijk om de meiden helemaal zelfstandig overal heen te laten rijden.

Mini voetbalt bij VDZ op Alteveer-Cranevelt en speelt piano. Zij houdt van mountainbiken en met al die nieuwe mooie mountainbikepaden op en rond Schaarsbergen kan ze haar hart ophalen. Laatst had ze zonder pauze een rondje gereden van 21 kilometer en dan moet je wel een goede conditie hebben. Ook rijdt Zij paard bij stal Mansour. Haar lievelingspaard heet Yellow.

Toekomst

Das denkt aan een carrière in de horeca. Hij werkt nu als afwasser bij pannenkoekenhuis Den Strooper. Onderaan beginnen heet dat. Het werk is niet spectaculair maar onderling is het erg gezellig. Naast afwassen mag hij daar soms ook ijsjes maken wat hij leuk vindt om te doen. Voorlopig mag hij nog jaren naar school want hij wil na de MAVO de HAVO gaan doen en daaropvolgend nog een HBO-studie. Het geld dat hij nu verdient, geef hij soms uit aan kleding maar het meeste spaart hij.

Zij en Mini hebben nog werkelijk geen idee wat ze later willen gaan doen. Zij denkt nu aan iets met dieren, maar wat dat iets is daarvan heeft ze nog geen idee. Mini denkt wel eens aan een toekomst als kunstenaar of ontwerper.

Zij en Mini bij hun Playmobil-stad

De woonplek

Het huis waar de kinderen wonen is heel ruim, dit komt omdat ze er niet alleen wonen maar omdat het ook gelijk de werkplek is van papa en mama. Er komen ook regelmatig mensen die daar dan zijn om te werken aan projecten. Het huis was vroeger een ontspanningsruimte en deel van het opleidingscomplex van defensie. Een gedeelte van hun huis was de voormalige bioscoop, waarvan het bioscoopdoek is blijven hangen. Op dit moment staat de trampoline in die ruimte. Heel vroeger, toen de militairen er nog gelegerd waren, traden er ook heel veel bekende Nederlandse artiesten op zoals André Hazes. Nu wordt de ruimte regelmatig gebruikt door studenten van Artez, de Arnhemse kunstacademie.

De huiskamer, die grenst aan de keuken, was ooit de barruimte en is nu een mooie ruimte voorzien van een grote hangende open haard. Zo'n grote woning biedt ook de mogelijkheid om je speelgoed lekker te laten liggen zodat je er de volgende dag gewoon weer mee verder kunt gaan. Alle kinderen hebben hun eigen kamer, die ze zelf op moeten ruimen. In één van de tussenruimtes had Zij een Playmobil-samenleving gebouwd. Een soort stad, maar ook voorzien van agrarische activiteiten.

In de directe omgeving wonen veel kinderen en is er dus altijd wel wat te doen. Buiten hun huis is het nog een modderboel als het nat is en een stofboel tijdens droge periodes. De zogenoemde kunstenaarsenclave Buitenplaats Koningsweg is nog steeds in ontwikkeling. Er wordt momenteel druk gewerkt om een aantal woningen en werkplaatsen te bouwen en als die klaar zijn staan er nog 21 woningen en 10 follies op de rol. Over drie jaar zou het volgens de planning af moeten zijn.

Muziek

De meiden houden van Kinderen voor Kinderen en andere meezingliedjes. Zij houdt ook van Dance Monkey, bekend van het nummer Tones and I. De muziek die ze luisteren halen ze van Spotify. Das vindt Eminem leuk en Juice WRLD.

Huisdieren

James is de hond van het gezin, hij is een Rhodesian Ridgeback. Een goede bewaker en verder gewoon een lief dier. Spook en Spot zijn twee witte poezen en deze delen hun mandje samen met Noorse boskat Pip.

Lief

Op de vraag hoe ze over elkaar denken, is opvallend hoe lief ze elkaar vinden. De meiden spelen graag met elkaar.

Nieuwsbrief Dorpsraad

De nieuwsbrief van de Dorpsraad Schaarsbergen wordt regelmatig verstuurd. Meestal met informatie die niet kan wachten tot de Woeste Gronden. U kunt zich aanmelden via www.dorpsraadschaarsbergen.nl

VINCENT MANDEMAKER
ALLROUND KLUSSENBEDRIJF
voor al uw klussen in en rond het huis
Strolaan 25, 6816 PM Arnhem (06) 42 11 86 32
info@klusbedrijfvincentmandemaker.nl
website: klusbedrijfvincentmandemaker.nl

AUTOBEDRIJF
Ben Pluim
VOOR ONDERHOUD EN REPARATIE VAN
OPEL
Deelenseweg 30, 6816 TS Arnhem
Tel. 026 - 4423431

Sleutel & Slotenservice — **Inbraak beveiliging**

- Inbraakwerende veiligheidssloten met SKG keurmerk voor deuren, schuifpuien, ramen en dakvensters.
- Cilindertrekken, de nieuwe inbraakmethode! Vervang uw cilinders voor de nieuwe serie, vanaf € 38,- p.st.
- Buitenverlichting, met schemerschakelaar of bewegingsmelder.
- Alarmsystemen met automatische doormelding naar bijvoorbeeld uw mobiele telefoon.

Muller Techniek Arnhem

Al meer dan 30 jaar beveiligingsspecialist
Gratis vrijblijvende offerte

Bakenbergseweg 11-1
6814 MA Arnhem
Telefoon (026) 351 06 31
Email info@mtabeveiliging.nl

POLITIE KEURMERK VEILIG WONEN

Gezocht: 'Kamers met Aandacht' voor jongeren in uw buurt

Weet je nog, het moment dat jij uit huis ging? Waarschijnlijk kreeg je hulp van je ouders, vrienden of familie en waren zij er als het even niet meezat. Als het even niet lekker ging, of je had een vraag over hoe lang de piepers ook alweer moesten koken, of hoe je de was precies moest scheiden zodat wit niet roze werd. Maar wat nou als dat sociale vangnet er niet is en jongeren geen vertrouwde plek hebben om op terug te vallen? Stichting Kamers met Aandacht is in jouw buurt op zoek naar kamers voor jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar die een zorgorganisatie verlaten of dak- of thuisloos zijn en nog net niet helemaal zelfstandig kunnen wonen. Zij zoeken samen met de gemeente en (jeugd)zorgaanbieders kamers in de particuliere sector.

Een beetje aandacht voor elkaar

Iedereen kan een kamer met aandacht aanbieden en iedere woonruimte kan een kamer met aandacht worden. Of dat nu een zolderkamer bij een gezin, een kamer bij een alleenstaande, bij een ouder echtpaar thuis of een kamer boven een winkel of in een studentenhuis is. De jongere krijgt begeleiding van de betrokken hulpverlener en met een beetje persoonlijke aandacht in zijn/haar woonomgeving bouwt hij of zij een eigen netwerk op om op terug te vallen. Totdat ze uiteindelijk helemaal op eigen benen kunnen staan. De persoonlijke aandacht kan komen van de verhuurder en/of van inwonende huisgenoten. De jongeren zijn op hun beurt ook bereid om een wederdienst te doen. Bijvoorbeeld een klusje in huis, even oppassen, de hond uitlaten of boodschappen halen. Zo ontstaat er voor beiden een win-win situatie.

Zorgvuldige match

De verhuurder en de jongere worden zorgvuldig gematcht. De verhuurder bepaalt zelf hoeveel 'aandacht' hij of zij wil bieden en overlegt op welke wijze dit gebeurt. De jongeren om wie het gaat kunnen de huur maandelijks voldoen, hebben een dagbesteding en geen problematiek die het dagelijks functioneren in de weg staat. De bedoeling is dat zij, na een periode van aandacht van een verhuurder en ambulante begeleiding van een zorgaanbieder, voldoende vaardigheden en netwerk hebben om helemaal zelfstandig te wonen.

Informatiebijeenkomst

Kamers met Aandacht organiseert iedere maand een online informatiebijeenkomst van 19 uur tot 20 uur voor mensen die interesse hebben in het verhuren van een kamer aan een jongere. Tijdens de online informatiebijeenkomst krijgt men uitleg over welke jongeren het gaat en wat de werkwijze is van Kamers met Aandacht. Men krijgt informatie over helpende wet- & regelgeving en een verhuurder zal haar persoonlijke ervaringen delen. Daarnaast is er ruimte voor het stellen van vragen. Deelname is mogelijk voor iedereen die thuis een kamer over heeft, in zowel huur- als koopwoningen, zonder dat men toeslagen kwijtraakt.

Wilt u deelnemen of aandacht schenken aan ons initiatief? Kijk dan voor meer informatie op kamersmetaandacht.nl of neem contact op via info@kamersmetaandacht.nl / tel. 06-11134685.

Rode bosmieren: nuttig of alleen maar lastig?

De rode bosmier in beeld

Door Mireille Riesenbeck en Jitte Groothuis, entomoloog

Zeker in de zomermaanden zijn ze niet te missen; de krioelende mierenkoepels, in de volksmond mierenhopen, van de rode bosmier. Meestal ergens aan de bosrand op een zonnige plek, maar in sommige gevallen ook gewoon onder een grote steen in de tuin, of zoals bij mijn buurman onder een biels naast het terras van het restaurant.

Een hoop (soorten)

De rode bosmieren die wij in Schaarsbergen aantreffen zijn vaak verschillende soorten die nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn; de behaarde bosmier, kale bosmier en de zwartrugbosmier. Deze soorten komen meestal voor in gebieden met dennenbomen. De bosmierkoepels bevatten dan ook veelvuldig dennennaalden als bouwmateriaal.

Een mierenkoepel is vaak meerdere jaren terug te vinden op dezelfde locatie en bevat binnenin een ingenieus gangenstelsel. Ze worden vaak zo'n 40 cm hoog, maar heel soms ontstaan er grotere hopen doordat er meerdere mierenkoninginnen in de koepel samenwerken. Deze grote mieren-koepels kunnen soms wel meer dan een meter hoog worden en enkele meters breed. De kale bosmier staat er zelfs om bekend dat zij meerdere koepels maken die allemaal bij dezelfde kolonie horen, tussen de koepels ontstaan dan indrukwekkende mierenstraten waarmee grondstoffen gedeeld worden tussen de nesten.

Binnenin de mierenkoepel weten de mieren de temperatuur heel goed onder controle te houden, onder meer door de ingangen groter of kleiner te maken. Hierdoor ontstaat binnenin het perfecte leefklimaat.

Mier van formaat

Rode bosmieren zijn zelf ook qua formaat niet te missen. De werksters zijn 1 cm groot maar de mannetjes en de koningin zijn beduidend groter. Bosmieren kunnen voor hun formaat enorme gewichten verplaatsen en zijn dan ook vaak te zien terwijl zij bouwmaterialen én prooidieren die vele malen groter zijn dan zijzelf naar de mierenkoepel verslepen.

Nuttige opruimer

Mieren zijn zeer nuttig en van belang voor een gezond bos. Ze eten bijna alle soorten prooien die ze kunnen vinden, denk aan slakken, kevers, sprinkhanen en wormen. Hiermee helpen ze insectenplagen te voorkomen. Maar ze ruimen ook dode insecten en karkassen van andere dieren op.

Daarnaast zijn bosmieren, net als de wegmier (de meest voorkomende soort in Nederland), gek op de honingdauw die bladluizen uitscheiden. Een bosmierenkolonie heeft hiertoe herderwerksters in dienst die de bladluizen melken en verzorgen die zij hebben uitgezet in bomen en struiken rondom het mierennest. In deze 'voedselbomen' worden ook vaak prooien gevangen.

We kunnen de bosmier dan ook als een zgn. 'paraplusoort' zien. In bosmierkoepels leeft veel meer dan alleen de bosmier: verschillende andere mierensoorten (zoals de glanzende gastmier) pikken een graantje mee, ontelbare kevertjes en andere geleedpotigen, maar ook planten zoals bepaalde mossen die alleen op mierenkoepels groeien vinden een onderkomen in of op de bosmierkoepel.

De kolonie

Bosmierkoninginnen kunnen niet, in tegenstelling tot andere mierensoorten, in hun eentje een kolonie starten. Vaak gebeurt dit samen met enkele verwante koninginnen of betrekken ze een stukje van de ouderlijke mierenkoepel. Maar voor het stichten van een nieuw nest laat een bevruchte bosmierkoningin zich vaak adopteren in het nest van een andere mierensoort, zoals de grauwzwarte renmier. De koningin van dat nest wordt gedood door de indringster of ze wordt door haar eigen werksters verstoten of gedood. De werksters verzorgen de larven van de 'nieuwe' koningin en langzamerhand nemen zo de aantallen bosmieren in het nest toe en sterven de werksters van de gastmier uit.

Bosmieren werken hard om hun kolonie van voedsel te voorzien, zoals deze bladwesplarve.

Bosmieren stellen verstoring van hun nestkoepel niet op prijs en zullen hun nest verdedigen tegen indringers.

Een hele hoop eitjes

De koningin legt haar hele leven (tot wel 20 jaar!) eitjes, hieruit komen de werksters die de mierenkoepel bouwen en de larven verzorgen. In het voorjaar legt ze speciale eitjes, hieruit komen gevleugelde jonge koninginnen en mannetjesmieren. Na het paren sterven deze mannetjes en de koninginnen stichtten, zoals hierboven beschreven, nieuwe kolonies waarin ze zelf de rest van hun leven eitjes zullen leggen.

Bescherming

Tot 2016 waren rode bosmieren beschermd door de Flora- en faunawet. Helaas zijn zij onder de Wet Natuurbescherming (van 2017) niet meer beschermd. Ook in de (aankomende) Omgevingswet lijkt dit niet het geval te zijn. Wel dient er door natuurbeheerders rekening gehouden te worden met aanwezige nesten door de mierenkoepels te ontzien. Behalve dat nesten niet door machines of takken geplet worden, zijn er praktisch geen handvatten om te zorgen dat bosmieren na werkzaamheden nog een fijne leefomgeving hebben. Dat is jammer, omdat bosmieren dus heel erg goed zijn voor een bos.

Tot slot

Echter zijn ze bij ons in de tuin meestal niet zo welkom. Temeer omdat rode bosmieren bij bedreigende situaties bijten en het mierenzuur dat zij afscheiden deze beet pijnlijk maakt. En een aanval gebeurt altijd met meerdere mieren tegelijk. U kunt zich voorstellen dat dit niet wenselijk is in een tuin met kleine kinderen die een ijsje eten in de zomer. Noch bij mijn buurman op het terras van het restaurant, waar bezoekers in de zomer komen lunchen met ontblote benen.

En toch: overweeg bij het aantreffen van een nest of het nuttige niet zwaarder weegt dan de eventuele overlast alvorens je besluit om bijvoorbeeld mierengif in te zetten (er zijn überhaupt geen middelen die specifiek voor bosmieren toegelaten zijn!). Kijk vooral eens bij EIS Kenniscentrum Insecten via www.bosmieren.nl voor manieren om je tuin aantrekkelijk te maken voor de bosmier of vraag daar een specialist om tips als je bosmieren hebt op een ongewenste plek.

Tennisvereniging Schaarsbergen

Sfeer proeven? Bel voor een geschikt toss-moment of een proeftraining naar Annemieke 06-13597071 of kijk op www.tennisverenigingschaarsbergen.nl

- Top gravelbanen
- Geen wachttijden
- Tennisvrienden maken met tossen
- Competitie (ruimte voor teams)
- Lage contributie en consumptieprijzen
- Training van Brand Tennis

BROOD- EN BANKETBAKKERIJ
REIJNEN
Kemperbergerweg 159 - Tel. 4426432
Van Lawick van Pabststraat 133 - Tel. 4422517
ARNHEM
www.bakkerijreijnen.nl

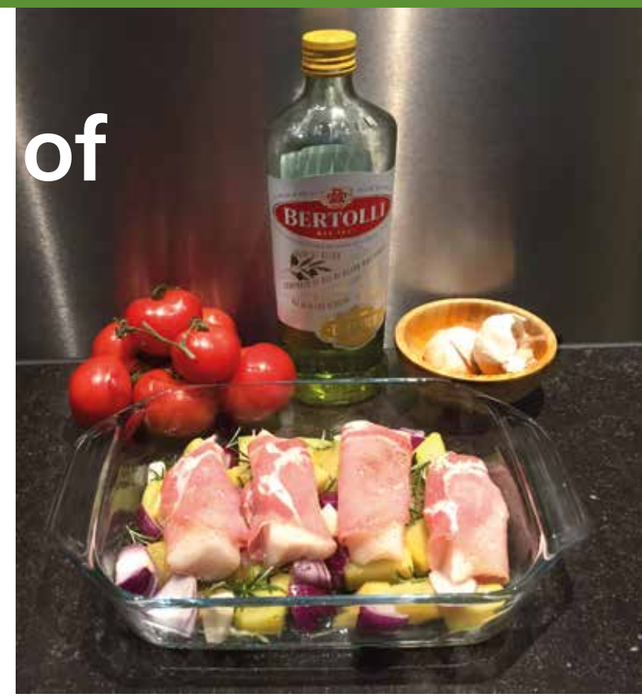
3-gangen
KWALITEITSMENU
vanaf € 29,50
HOTEL RESTAURANT TRIX

GEOPEND VOOR: KOFFIE, LUNCH,
BORREL EN DINER!
SPECIALE KINDERKAART EN SPEELRUIMTE!
RESTAURANT TRIX | SCHELMSEWEG 1A
ARNHEM | RESTAURANTTRIX.NL

Ovenschotel of Tray Baking

Door Dick Zutt

Wat ik leuk vind aan de donkere dagen aan het begin van het jaar is dat we gezellige avonden met vrienden of buren hebben. Dat is het mooie aan het wonen hier in de buurt, het gebeurt gewoon spontaan. Tegenwoordig alles binnen de geldende Corona-regels uiteraard, maar beetje bijkletsen, beetje de thuiskok te spelen, beetje bordspelletjes doen. Hartstikke gezellig.

Om als kok/gastheer succesvol te zijn is het zaak het menu zoveel mogelijk 'mis en place' te hebben voordat het bezoek zich meldt. 'Mis en Place' is een Franse kookterm met als doel snel en efficiënt gerechten uitserveerklaar te maken. Ovenschotels zoals Lasagna Bolognese zijn dan ideaal. De clou is dat je het een dag van te voren al maakt en de smaken de tijd krijgen zich te vermengen en ontwikkelen. Ze maken zichzelf en je hoeft het alleen nog maar op te warmen, aldus Anthony Bourdain in zijn laatste boek: 'Apetites', Nederlandse vertaling 'Beter wordt het niet'. Helaas geldt dat laatste ook voor Anthony en ik mis 'm wel op 24 Kitchen met quotes als: 'God wil niet dat je kip in je Caesar Salad doet'. Een man naar mijn hart en met een duidelijke mening.

Wat mij opvalt in de laatste culinaire trends in de Albert Heijn TV reclames is de nadruk op gezond eten en meer bewegen. Goede voornemens enzo. Alleen, een nieuwe hype is het zgn. Tray Baking. En dan denk ik wat is hier nieuw aan? Nader onderzoek in de kookboekenkast bevestigt dat in Delia Smith's Keukengeheimen deel 2 uit 1999 op blz. 134 een recept voor wintergroenten uit de oven wordt beschreven. Tray Baking is volgens mij gewoon een modewoord van AH voor wintergroenten uit de oven en ik pleit hier en nu voor een standbeeld voor Delia Smith. Een vrouw naar mijn hart en met een duidelijke mening.

Terug naar het verschil tussen ovenschotels en Tray Baking. Op het eerste gezicht dus het van te voren bereiden van een ovenschotel versus het kort en heet roosteren van groenten op een plaat. Maar is dat zo? De wereld is niet meer zo zwart wit... allang niet meer.

Tot slot een recept voor een eigen creatie: Aardappelen Palingdroom. De vraag: Is dit nu een ovenschotel of is dit Tray Baking?

Bereiding:
Oven voorverwarmen op 200 graden celcius. Aardappelen in kleine blokjes (kort voorkoken), rode ui in stukken, best veel knoflooktenen en verse rozemarijn, peper en zout. Flinke scheut olijfolie er doorheen roeren en 30 minuten in oven. Ondertussen kabeljauwfilet in langwerpige stukken snijden en in dunne plakjes bacon rollen. Na 30 minuten oven doorschakelen naar 230 graden celsius, het gerecht besprenkelen met citroensap en daar bovenop de kabeljauwrolletjes plaatsen. 10-12 minuten alles in de gaten houden met als doel de vis niet uit te laten drogen en de bacon lekker te laten bruinen. De uiteindelijke smaak van de kabeljauw met bacon gaat richting paling en dat is dus een beschermde diersoort en die eten we zeker niet. Serveer met tomatensalade aangemaakt met olie en balsamico azijn, want vis houdt wel van een zuurtje.

Libellen in Het Nationale Park De Hoge Veluwe

De viervlek (*Libellula quadrimaculata*) is een echte libelle. Deze libelle rust in min of meer verticale positie.

Door boswachter Henk Ruseler

Wie deze zomer besluit om de zoetwaterkant op te zoeken, kan ze langs of rakelings over zich heen zien vliegen. Want zodra ergens water in de buurt is zie je de op helikopters lijkende insecten die we libellen noemen. Normaal beginnen de wendbare en met grote facetogen toegeruste vliegers op De Hoge Veluwe in april te vliegen. Vorig jaar lieten ze wat langer op zich wachten vanwege het koude voorjaar en kwamen uiteindelijk pas laat in mei tevoorschijn. Het is verrassend hoeveel soorten er in Nederland leven, volgens de Vlinderstichting zijn het er zo'n zeventig.

Libellen en juffers

In de volksmond heten ze allemaal libellen, de wetenschap heeft de orde van libellen echter onderverdeeld in twee onderorden: de 'echte' libellen en juffers. 'Echte' libellen hebben een robuust en meestal breed achterlijf. Bovendien hebben ze grote ogen, die elkaar boven op de kop (bijna) raken. Juffers hebben daarentegen een lang, dun achterlijf. De ogen zijn gevormd als een halve bol en zijn geplaatst aan de zijkanten van de kop. Bij juffers raken de ogen elkaar niet.

Van watersnuffel tot paardenbijter

Langs sloot en plas kom je soorten tegen als watersnuffel, lantaarntje, maanwaterjuffer, bruine korenbout, platbuik, glassnijder en paardenbijter. De namen van de laatste twee doet vermoeden dat ze met hun kaken flink kunnen bijten, maar er is niets om je zorgen over te maken. Hoewel de kaken er best vervaarlijk uitzien, zullen libellen nooit op iemand landen, en zo maar beginnen met bijten.

Libellen zijn robuster dan juffers. De grote ogen raken elkaar (bijna). Heidelibellen rusten vaak met de vleugels schuin naar beneden gericht.

Juffers zijn makkelijk te herkennen aan het smalle achterlijf, ogen die elkaar niet raken en de ruststand van de vleugels (naar achteren boven of langs het achterlijf).

Graadmeter voor kwaliteit

De aanwezigheid van bepaalde soorten libellen in een gebied zegt iets over de kwaliteit van dat gebied. Gebieden met bijzondere soorten hebben meestal een hoge natuurwaarde. Dat geldt zowel voor de natte elementen in het gebied, waar de larven leven, als voor de droge elementen, waar de volwassen dieren leven. Hoe meer variatie aanwezig is, hoe meer libellensoorten er voorkomen en hun aanwezigheid kan dus als graadmeter voor goed natuurbeheer worden gebruikt.

Door de aanwezigheid van een behoorlijke hoeveelheid natte heidegebieden en vennen is De Hoge Veluwe sinds jaar en dag een libellengebied bij uitstek. De afgelopen jaren werden er op het Park maar liefst om en nabij de 38 soorten waargenomen, waarbij ook enkele Rode Lijstsoorten; soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn.

Kijktips

Voor wie deze zomer het Park bezoekt en is geïnteresseerd in libellen, wil ik graag afsluiten met enkele kijktips in het Park. Wandel eens over het vlonderpad langs Het Veentje, hier heb je op zomerse dagen goede kans op libellen en misschien zie je er zelfs een zonnende levendbarende hagedis. Ook de bankjes aan het einde van het vlonderpad naar de Deelense Was zijn meer dan de moeite waard om daar een poos te gaan zitten. Bij mooi weer kun je de libellen langs of rakelings over je heen zien vliegen.

(advertentie)

Samen spelen is het leukste!

JES! Arnhem en Eendracht gaan samen op voor een concert in april

Door Mireille Riesenbeck

Op een druilerige zondagochtend in december stap ik de oefenruimte binnen van Verenigingsgebouw “De Lariks” aan de Kempenbergerweg 815. Vanaf de overloop kijk ik de zaal in, alwaar volwassen maar ook zeer jonge musici samen “All I Want For Christmas” spelen onder de bezielende leiding van dirigent Jasper Arts.

Oorsprong

Muziekvereniging Eendracht, opgericht in 1938, ontstond vanuit een aantal Schaarsbergse muzikale families. Decennialang leverden deze families generaties musici die zich aansloten bij de vereniging. Echter droogde de aanwas van jonge leden een jaar of tien geleden op. Een muzikale middag met workshops op Basisschool ‘t Panorama bracht echter zoveel jonge geïnteresseerden op dat er in september 2019 werd besloten tot het opnieuw oprichten van een Jeugdorkest, dat de naam JES! Arnhem kreeg.

Samen spelen

Jurre (8) en Renske (11) zijn twee van de jonge muzikanten die bij JES! Arnhem spelen. Jurre speelt al een jaar of drie trombone en kon al zelf spelen voordat hij bij JES! Arnhem kwam. Hij wilde echter graag samen spelen, want “alleen is niets aan”. Renske speelt sopraansaxofoon. Zij begon, zoals het merendeel van de leden van JES! Arnhem via basisschool ‘t Panorama op de blokfluit tijdens de Algemene Muzikale Vorming (AMV), waar ze noten leerde lezen en maat leerde houden. De keuze voor de sopraansaxofoon is omdat ze het een uitdagend instrument vindt en ze wel van uitdagingen houdt. Beiden zijn blij dat ze weer samen mogen repeteren, want muziek maken via bijvoorbeeld Zoom is gewoon niet leuk. Vooral niet toen bij Jurre tijdens het concert op 27 november jl. de iPad steeds vastliep. Jurre kon vanwege quarantaine namelijk niet fysiek aanwezig zijn die dag dus stond er een iPad in de zaal en eentje bij hem thuis. Dit concert, dat de titel ‘We mogen weer online’ kreeg, is in delen te beluisteren via YouTube op het kanaal van Muziekvereniging Eendracht Schaarsbergen-Arnhem. Zowel Jurre als Renske kijken uit naar het grote concert in april. Heel spannend vinden ze het overigens niet, beide hebben al eens eerder met hun muziekinstrument op een podium gestaan.

Verenigingsactiviteiten

Natasja zit in het bestuur van de vereniging voor het jeugdbeleid en is actief betrokken bij de AMV op basisschool ‘t Panorama. In 2021 kwamen er maar liefst 9 nieuwe muzikanten bij via dit programma. Daarnaast is zij, samen met andere bestuursleden, actief met fondsenwerving voor de vereniging. Zo is er in mei altijd een bloemenactie, kunnen mensen hun loten van de vriendenloterij koppelen aan de vereniging en zamelen ze papier in via PreZero op de Hoogkamp en Schaarsbergen. Ook verzorgen ze door het jaar heen diverse optredens, zoals op de kerstmarkt en koningsdag, op Basisschool ’t Panorama en in de Concertzaal in Oosterbeek. Vanuit deze inkomsten worden, naast de aanschaf van bladmuziek, instrumenten en de inhuur van de dirigent ook sociale activiteiten voor de jeugdleden bekostigd. Zo hopen ze dat ze in 2022 eindelijk op zeilkamp kunnen, iets dat al twee jaar niet door kon gaan.

Voorjaarsconcert 3 april 2022

Dat de leden van Eendracht en JES! Arnhem samen repeteren is in de aanloop naar een gezamenlijk voorjaarsconcert dat gepland staat voor 3 april 2022 in de Concertzaal in Oosterbeek. Dit matinee concert belooft een uitgebreid programma met een verteller, zanger en 2 gastcellisten. Zet 3 april dus vooral in uw agenda! Via ticketseendracht@gmail.com kunt u tickets bestellen á €7,50 per stuk.

Ook zal de vereniging op zaterdag 14 mei spelen tijdens de muziekdag in het centrum van Arnhem.

Wilt u meer informatie over Muziekvereniging Eendracht, Jeugdorkest JES! Arnhem, de AMV op Basisschool ‘t Panorama of een donatie doen aan de vereniging? Kijk dan op www.eendrachtschaarsbergen.nl, stuur een email aan jeugdeendracht@xs4all.nl of bel 06-51065803.

(aankondiging)

Bij de hand

Afvalkalender

Het jaaroverzicht voor het ophalen van afval van groen, rest en PMD is te vinden op de site van de Gemeente Arnhem: www.arnhem.nl via de zoekopdracht ‘afvalwijzer’.
De rolcontainers worden met een grijparm opgepakt en geleegd. Zet de bak dus op straat met de wielen aan de straatkant. De blauwe rolcontainer (papierafval) wordt tijdelijk niet met hulp van vrijwilligers van verenigingen geleegd. In verband met de corona-maatregelen is de inzameling aangepast.

Gemeente Arnhem

Voor al uw vragen of klachten over de openbare ruimte, kunt u dagelijks bellen met telefoonnummer 0900-1809. Of stuur een bericht via www.arnhem.nl/melding. Het voordeel hiervan is dat u van de voortgang van uw melding per e-mail op de hoogte wordt gehouden.

Wijkagent

De wijkagent voor Schaarsbergen is Tim Heil. Hij is te bereiken via tim.heil@gelderland-midden.politie.nl of telefonisch: 0900-8844

Uw buurt groener maken?

www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Groenbeheer/uw_buurt_groener_maken

Wijkteam Arnhem Noord-West

Voor persoonlijke ondersteuning of advies, bijvoorbeeld bij opvoeding, huisvesting, zorgen om inkomen of psychische problemen neem je contact op met het wijkteam: tel. 088-226 00 00 of www.wijkteamsarnhem.nl.

Team Leefomgeving Noord-West

Gemeente Arnhem werkt met teams leefomgeving. Voor Schaarsbergen is Team Leefomgeving Noord-West het aanspreekpunt met wijkmanager Franka Boudewijn. Dit team gaat graag met bewoners in gesprek over thema’s en ambities die spelen in een wijk.
Team Leefomgeving Noord-West is te bereiken via: noord-west@leefomgevingarnhem.nl en telefonisch 026-3774841 (algemene zaken, Patricia Vleeming). De wijkmanager Franka Boudewijn is bereikbaar via franka.boudewijn@arnhem.nl en 026-3773501.

Cultuurmakelaar

Een cultuurmakelaar bemiddelt, ondersteunt en ontwikkelt initiatieven op het gebied van taal, kunst en erfgoed. De cultuurmakelaar voor Arnhem Noord-West is Mieke Hendrikse. U kunt haar benaderen met vragen, wensen en ambities op het gebied van kunst, taal en erfgoed. Contact: mieke.hendrikse@rozet.nl of 06 41059318

fixi

Gat in de weg? Kapotte straatlantaarn?

Knelpunten in de openbare ruimte kunt u snel en simpel melden via Fixi. Fixi is een landelijk platform. Ook de gemeente Arnhem maakt er gebruik van. Geef bij melding de locatie aan en voeg waar mogelijk een foto bij. Zo krijgt de gemeente de exacte locatie door en kan gericht actie worden ondernomen. Iedereen die iets meldt, wordt op de hoogte gehouden van de afhandeling.
Voor meldingen: ga naar www.fixi.nl of download de Fixi-app in de App Store of Google Playstore. Het werkt snel, makkelijk en effectief!

Agenda

maart

- zaterdag 5 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda
- zaterdag 19 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda
- donderdag 24 — 20-22 uur ALV Dorpsraad in het Dorpshuis — dorpsraadschaarsbergen.nl

april

- zaterdag 2 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda
- zondag 3 — Voorjaarsconcert Eendracht en JES! — eendrachtschaarsbergen.nl
- zaterdag 16 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda
- zaterdag 23 — t/m 30 april: Ocean Bricks — burgerszoo.nl/oceanbricks
- woensdag 27 — Koningsdag-activiteiten — ovschaarsbergen.nl

mei

- zondag 1 — t/m 19 juni: Ocean Bricks — burgerszoo.nl/oceanbricks
- zaterdag 7 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda
- zaterdag 14 — Eendracht en JES! spelen op muziekdag Arnhem — eendrachtschaarsbergen.nl
- zaterdag 14 — Klimaatcarrousel — dorpsraadschaarsbergen.nl
- zaterdag 21 — 11-17 uur Hoge Veluwe markt — hogeveluwe.nl/agenda

Burgers’ Zoo: Bij het ter presse gaan van deze editie waren er nog geen avondlezingen bekend voor de maanden maart t/m mei. Wel zijn er een aantal online avondlezingen in de vorm van Burgers’ Zoo College te bekijken op youtube.com/burgerszoo.

Uitnodiging Algemene ledenvergadering Dorpsraad

Dorpsraad SCHAARSBERGEN

Het bestuur van de Dorpsraad nodigt u van harte uit voor de algemene ledenvergadering op donderdag 24 maart 2022 om 20.00 uur in het Dorpshuis. Inloop kan vanaf 19.30 uur.

www.dorpsraadschaarsbergen.nl

Van 23 april t/m 19 juni dus ook in de meivakantie

Tientallen levensecht nagebouwde dieren van 1,3 miljoen steentjes

Bij de toegangsprijs inbegrepen • Gratis voor abonnementhouders

Kijk voor alle informatie op www.burgerszoo.nl/oceanbricks

BRICKLIVE OCEAN

Copyright © Brick Live Group Limited. All rights reserved. Brick Live Group Limited is anindependent producer of BRICKLIVE and is not associated with the The LEGO Group. LEGO® is a trademark of LEGO Juris A/S.

KONINKLIJKE BURGERS' ZOO